

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

بِسْمِ اللَّهِ

الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ

شناسنامه درس

آموزش و پرورش

ابتدایی – راهنمایی تحصیلی و متوسطه

سه واحد

رشته علوم تربیتی

تهیه و تنظیم:

عبدالحسین تفضلی مقدم

مرکز مشهد

نام کتاب :

آموزش و پرورش دوره های ابتدایی ، راهنمای تحصیلی و
متوسطه

مؤلف : احمد صافی

پیشگفتار

در هر کشوری نظام آموزش و پرورش یکی از نظامهای مهم اجتماعی است . رسالت این نظام ، علاوه بر انتقال میراث فرهنگی و تجارت بشری به نسل جدید ، ایجاد تغییرات مطلوب در شناختها ، نگرشها و در نهایت رفتار کودکان با نوجوانان و جوانان است .

لذا آموزش محور پرورش است و کلمه تربیت
(پرورش) کلمه ی جامعی است که مورد تایید
علمای تعلیم و تربیت است .

- در محافل تربیتی ، آموزش پایه و محور تربیت است و
- رسالت اساسی موسسات آموزشی ، تربیت افراد در
- ابعاد بدنی ، عقلانی ، عاطفی ، اخلاقی و اجتماعی است .

برای نیل به این اهداف در هر کشوری ، سرمایه های فراوانی برای آموزش و پرورش کودکان ، نوجوانان و جوانان در سه مقطع ابتدایی ، راهنمایی تحصیلی و متوسطه هزینه می شود .

شیوه کار کردن و موثر بودن در مراکز آموزشی ، مستلزم شناخت

هدفها ، اصول آموزشی و پرورشی ، ویژگیهای دانش آموزان و

معلمان ، برنامه های درسی روشهای آموزشی و پرورشی و

سیاستهای حاکم بر هر یک از دوره های تحصیلی است .

فصل اول :

کلیاتی درباره نظام آموزش و پرورش

اهداف :

1- آشنایی دانشجویان با مفهوم تربیت از دیدگاه آموزش و پرورش

2- توانایی دانشجویان برای تجزیه و تحلیل نظام آموزش و

پرورش اهمیت و کارکرد های آن

3- آشنایی دانشجویان با اصول و ساختار نظام آموزش و پرورش

کشور

تعریف تربیت (آموزش و پرورش)

آموزش در لغت به معنی ، دانش آموختن و یاد دادن است .
پرورش نیز به معنی پروراندن پروردن و آداب و اخلاق به
کسی آموختن است .

در فرهنگ با مفهوم تربیت مترادف با تعلیم و تربیت و آموزش و پرورش است و سابقه طولانی دارد واژه تعلیم و تربیت که برابر Education آمده است ، جز واژه های جدید است و در حقیقت به همان معنی تربیت است .

آموزش یا تعلیم به آموزش ها و مهارت های خاص
اطلاق می شود مانند آموزش ریاضی و پرورش یا
تربیت به آموزش های دینی و اخلاقی گفته می شود .
آموزش تنها وسیله ای است که در مدرسه برای
پرورش افراد در اختیار است .

■ مربیان بزرگ دو کلمه آموزش و پرورش را
در یک مفهوم یعنی تربیت به کار می
برند. آموزش تنها وسیله ای است که در مدرسه
برای پرورش افراد در اختیار است.

تعاریف تربیت

- تربیت هدایت فرد است در بعد معنوی و اخلاقی اجتماعی عاطفی و عقلانی.
- تربیت عبارت است از پروراندن و به ثمر رساندن استعدادها و موهبت‌های جسمانی و روانی که طبیعت انسانی واجد و مالک آنهاست.

نظام آموزش و پرورش ، اهمیت و کارکردهای آن

تعریف نظام آموزش و پرورش

نظام در لغت به معنی آراستن و نظم دادن است .

نظام آموزش و پرورش به نظامی گفته می شود

که الگوی کلی نهادها ، موسسات و سازمانهای

رسمی جامعه است .

وظایف انتقال فرهنگ و شکوفا سازی آن ، پرورش فرد و تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص را بر عهده دارد .

اهمیت نظام آموزش و پرورش و کارکردهای آن

آموزش و پرورش حق مانند حق حیات ، دادنی است نه گرفتنی

آموزش و پرورش یک سرمایه گذاری بلند مدت است که در سراسر عمر پدیدار می شود و فراهم آوردن مناسب آن برای همگان کوتاهی نشود .

آموزش و پرورش آدمی امری پیچیده و وقت گیر
و پر دامنه است که سرمایه گذار بیشتر ،
برنامه ها نظام یافته و همکاری نهادهای
گوناگون جامعه را می طلبد .

■ همه دولت‌ها پرداختن به آموزش و پرورش مردم خود را در شمار وظایف اساسی و حتی اجباری کردن آن تعهدات سنگینی در قانونهای اساسی و بنیادی خود می‌گنجانند.

■ یکی از شاخصهای مهم رشد هر جامعه را
وسعت دامنه وظایفی می دانند که نظام
آموزش و پرورش آن به عهده گرفته است.

■ آموزش و پرورش آدمی امری پیچیده وقت گیر
و پر دامنه است که سرمایه گذاری بیشتر
برنامه های نظم یافته و همکاری نهادهای
گوناگون جامعه را می طلبد.

کارکردهای نظام آموزش و پرورش

کارکردهای نظام آموزش و پرورش باید پاسخگویی
نیازهای معنوی و مادر جامعه باشد و بتواند نیازهای
فردی و اجتماعی و رشد و توسعه فرهنگی - سیاسی
و اقتصادی جامعه را ممکن کند .

کارکردهای آشکار آموزش و پرورش متعددند از جمله :

۱- انتقال فرهنگ   ۲- اجتماعی کردن افراد (جامعه پذیری)

۳- پرورش و رشد کیفیت کودکان ، نوجوانان و جوانان

۴- تربیت و تامین نیروی انسانی جامعه

■ منظور از انتقال فرهنگ انتخاب و انتقال
دانشتنی ها سنتها و ارزشها زبان مذهب
هنر مهارتها و تجارب بشری و غیره از
نسلی به نسل دیگر است.

جامعه پذیری

■ انتقال ارزشها گرایشها آداب و رسوم فرهنگی و اجتماعی به نسل جدید تا هر فرد به انسانی اجتماعی تبدیل گردد و به ایفای نقشهای قادر شود.

پرورش و رشد کیفیت کودکان

- نظام آموزش و پرورش هر کشور مهمترین و موثرترین نظام پرورش و رشد شخصیت کودکان نوجوانان و جوانان است.

تربیت نیروی انسانی

■ تربیت این نیرو در سطوح مختلف و به تناسب نیاز جامعه در بخشهای کشاورزی صنعت و خدمات از وظایف مهم نظام آموزش و پرورش است.

نظام آموزشی و پرورشی در ایران

آموزش و پرورش به سبک جدید در ایران با تاسیس مدرسه دارالفنون در سال ۱۲۲۸ آغاز شد که به سبک اروپایی اداره می شد و شامل دوره های متوسط و عالی بود.

به دنبال آن با تشکیل وزارت علوم در سال
1232 و سپس آغاز حکومت مشروطه
مدارس متعددی در سطح ابتدایی و
متوسطه در تهران و شهرستانها توسعه
یافت .

نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران

در پایان ۱۳۶۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی در مصوبه پنجاه و نهمین جلسه خود به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش شورایی را با عنوان شورای تغییر بنیادی نظام آموزش و پرورش، مامور انجام بررسی های لازم و ارائه طرح بنیادی نظام آموزش و پرورش کرد.

این شورا پس از تشکیل جلسه های متعدد و بازدید از موسسات آموزش و پرورش بعضی از کشورهای جهان ، سر انجام طرح کلیات نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران را تهیه کرد و در سال ۱۳۶۷ به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه داد .

در طرح مذکور درباره مباحث ذیل بررسی شده است :

۱- مبانی تعلیم و تربیت اسلامی

۲- اهداف کلی تعلیم و تربیت اسلامی

۳- اصول حاکم بر نظام آموزش و پرورش

۴- ساختار نظام آموزش و پرورش شامل دوره های اساسی ، ارکان

ارشاد و متوسطه فراد گیر

برنامه ریزی ادامه کار طراحی آموزش و پرورش

این شورا پس از مبحث و تبادل نظر درباره اجرای طرح

کلیات نظام آموزش و پرورش با هفت کمیسیون ، به شرح

ذیل موافقت کرد :

کمیسیون آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستانی

کمیسیون دوره راهنمایی تحصیلی

کمیسیون دوره متوسطه فراگیر و فنی و حرفه ای

کمیسیون تامین و تربیت نیروی انسانی

کمیسیون نظام اداری و تشکیلاتی

کمیسیون برنامه ریزی توسعه

کمیسیون فعالیتهای تربیتی

طرح جدید آموزش متوسطه

■ در خرداد 1369 گروهی از اعضای شورای تغییر نظام آموزش و پرورش به دستور وزیر وقت طرحی به عنوان طرح نظام جدید آموزش متوسطه تهیه کردند.

اهداف کلی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران

یکی از مسائل مهم تربیتی ، مشخص کردن هدفهای تربیتی است . از جمله :

۱- جهت تجربیات و فعالیتها و بخشهای معلم و شاگرد را تعیین می کند .

۲- موجب پیشرفت دائمی می باشد .

۳- هماهنگ شناختن کوشش های افراد و گروههای

مختلف شاگردان و معلمان

۴- ترغیب معلمان و شاگردان به شرکت در فعالیت های متنوع تربیتی

۵- پایه و اساس ارزیابی پیشرفت شاگردان هستند .

هدفهای آموزش و پرورش سطوحی دارند ، از جمله عبارتند از :

-هدفهای نهایی (آرمانی)

-مقاصد آموزشی

-هدفهای کلی آموزشی

-هدفهای دروس های تحصیلی

-هدفهای یک درس در یک گروه

-هدفهای یک واحد تدریس

بعضی از صاحب‌نظران هدف‌های تربیتی را از دیدگاه شناختی ،

عاطفی و روانی حرکتی نیز مورد بحث قرار داده اند .

در سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۱ مطالعات گسترده‌ای درباره اهداف

آموزش و پرورش در شورای عالی آموزش و پرورش انجام

گرفته است و تاکید شده است .

که برای وصول به هدف نهایی تعلیم و تربیت هدفهای زمینه ساز
ذیل باید همواره در عمل مدنظر باشد .

الف) تعلیم و تربیت فرد ارتباط با مبدا آفرینش

ب) تعلیم و تربیت فرد در ارتباط با خویشتن

ج) تعلیم و تربیت فرد در ارتباط با جامعه خود

د) تعلیم و تربیت فرد در ارتباط با عالم طبیعت

اهداف کلی آموزش و پرورش

الف) اهداف اعتقادی

ب) اهداف اخلاقی

ج) اهداف علمی آموزشی

د) اهداف فرهنگی هنری

هـ) اهداف اجتماعی

و) اهداف زیستی

ز) اهداف سیاسی

ح) اهداف اقتصادی

اهداف اعتقادی

- خود شناسی و خداشناسی
- تقویت ایمان
- پذیرش حاکمیت مطلق خداوند

اهداف اخلاقی

- تهذیب نفس
- تعبد الهی
- اعتماد به نفس
- کرامت اخلاقی
- پرورش عواطف انسانی
- نظم و انضباط
- مبارزه با بیکارگی

اهداف علمی آموزشی

- تحقیق تعقل و تفکر
- تعلیم تعلم و تربیت
- هدایت استعدادها
- شناخت جهان
- ترویج زبان و خط فارسی
- توسعه علوم و فنون
- کتابخوانی
- مشارکت و همکاری

اهداف فرهنگی

- شناخت استعدادهای هنری
- زیباییهای جهان
- هنر اسلامی
- حفظ میراث فرهنگی
- ادب فارسی
- احترام از رسوم منحط
- فرهنگ و آداب و سنن اسلامی ایرانی
- تاریخ و فرهنگ و تمدن اسلام

اهداف اجتماعی

- پاسداری از مقدسات
- تحقق به قسط اسلامی
- تعاون و همبستگی اسلامی
- امر به معروف و نهی از منکر
- نظم
- احترام به قانون

- مسئولیت پذیری
- تولی وتبری
- فداکاری
- سعه صدر وتحمل
- احترام به شخصیت افراد
- مقاومت در برابر تبلیغات سوء

اهداف زیستی

- تامین سلامت جسمی و روانی
- رعایت بهداشت عمومی
- توجه به تربیت بدنی

اهداف سیاسی

- ارتقای بینش سیاسی بر اساس اصل ولایت فقیه
- اتحاد اسلامی
- استقلال همه جانبه کشور
- حفظ کیان اسلام
- بینش سیاسی نسبت به ایران و جهان
- شناخت ترفندهای استکبار جهانی

اهداف اقتصادی

- رشد اقتصادی و رشد توسعه اجتماعی
- قداست کار و معاش حلال
- مهارت بخشی
- قناعت و پرهیز از اسراف
- انفاق و دستگیری از محرومان
- مشاغل مولد
- مبارزه با بهره‌کشی اقتصادی
- منابع اقتصادی کشور

اصول حاکم بر نظام آموزش و پرورش ایران

اصل اول : محور قرار دادن قرآن و سنت معصومین

اصل چهارم : تقدم تزکيه بر تعليم

اصل دهم : همگانی بودن تعليم و تربیت

اصل یازدهم : اجباری بودن آموزش و پرورش عمومی

اصل سیزدهم : توزیع عادلانه امکانات

اصل چهاردهم : رعایت مقتضیات محیط

اصل شانزدهم : توجه به مراحل رشد و بلوغ

اصل نوزدهم : هماهنگی بین سطوح و انواع آموزشها

اصل بیست و یکم : ارزش خاص رشته های تحصیلی

اصل بیست و دوم : ارزشهای کار و فعالیتهای بدنی

اصل بیست و سوم : پرورش توان تفکر و ابتکار

اصل سی و دوم : هدایت تحصیلی

ساختار نظام آموزش و پرورش ایران

در ساختار آموزش ایران تقسیمات افقی و عمودی دیده می شود .

منظور از تقسیمات عمودی نظام آموزشی ، دوره ها و مراحل مختلف تحصیلی

است که از نظر زمان معمولاً به طور متوالی پشت سر هم قرار می گیرد

مانند دوره پیش دبستانی - آموزش و پرورش عمومی - متوسط و عالی

منظور از تقسیمات عمودی نظام آموزشی ، دوره ها و مراحل
مختلف تحصیلی است که از نظر زمان معمولاً به طور متوالی
پشت سرهم قرار می گیرند مانند دوره پیش دبستانی -آموزش
و پرورش عمومی - متوسطه و عالی

منظور از تقسیمات افقی تقسیماتی است که هر مرحله از نظر انواع شاخه ها و رشته های تخصصی مشخص می کند . این امر بیشتر در دوره متوسطه انجام میگیرد .

ساختار آموزش و پرورش ایران و تغییرات آن

- ساختار آموزش و پرورش از 1290 تا 1345
- ساختار آموزش و پرورش از 1345 تا 1370
- ساختار آموزش و پرورش از 1370-1371 تا کنون

تقسیمات افقی هر مرحله تحصیلی از تنوع برنامه ها و
گوناگونی محتوای تحصیلی ناشی می شود و صورت
موازی دارد و از نظر تحصیلات هم عرض یکدیگر است.

شاخه ها و رشته های متعدد نظری ، فنی حرفه
ای و کاردانش در ساختار آموزش متوسطه ، یا
رشته های تکمیلی در دوره کاردانی و
کارشناسی ، نمونه هایی از تقسیمات افقی
هستند .

■ جنبه مشترک بیشتر در ساختار عمودی و افقی
و جنبه تمایز و تفاوت اغلب در تقسیمات
داخلی هر یک از این ابعاد وجود دارد .

فصل دوم :

آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی

اهداف :

- 1- آشنایی با تعاریف و اهمیت آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی
- 2- آشنایی با ویژگیهای کودکان دوره پیش دبستانی
- 3- یادگیری اهداف ، اصول و ویژگیهای مربیان پیش دبستانی

آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی

تعریف آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی

دوره پیش دبستانی دوره ای است که به تناسب امکانات و مقتضیات

هر کشور ، کودکان سه تا شش ساله در آن پرورش می یابند .

آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی در جهان ، در مراکزی
با نواحی مانند خانه خردسالان ، باغ کودکان ، مدرس مادرانه
باغچه کودکان انجام می گیرد در ایران اینگونه مراکز ، کودکانستان
و آمادگی نام دارد .

اهمیت آموزش و پرورش در دوره پیش دبستانی

برخی از کارشناسان تعلیم و تربیت تاکید دارند که آموزشهای قبل

از دبستان ، کودکان را برای ورود به دبستان آماده می کند و در

توسعه خزانه لغوی و ایجاد مفاهیم اساسی و قدرت بیان کودکان

موثر است .

به همین دلیل تعداد زیادی از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ، آموزش پیش دبستانی جزئی از نظام آموزش و پرورش همگانی قلمداد کرده اند .

■ مطالعات روانشناسی کودک نیز این امر است
که سالهای بین سه تا شش سالگی مرحله
شکل گیری شخصیت تربیت حواس و تربیت
تخیل است .

اهمیت دوره کودکی از نظر رشد گویایی ، رشد جسمی و حرکتی
رشد عاطفی - اجتماعی ، رشد شناختی و اخلاقی و سرانجام
رشد خلاقیت است .

■ فرویل معتقد است که کودکان پیش از آنکه مخلوقاتی اثر پذیر باشند افرادی مبتکر ، خلاق و مبدع هستند .

تاریخچه ظهور و تکوین دوره پیش دبستانی

روسو ، بیشترین اهمیت را در دوره پیش دبستانی ، برای فعالیت جسمی و تندرستی قائل بود .

او معتقد بود که آموزش و پرورش کودک باید کمتر گفتاری و بیشتر حسی و تجربی باشد .

فروبل ، مربی آلمانی ، را پایه گذار کودکانستان می دانند که در سال ۱۸۳۷ در یک شهر کوچک آلمان ، مدرسه ای برای کودکان سه تا هشت سال دایر کرد که کیندرگارتن یا کودکانستان نام گرفت .

تاسیس این دوره در ایران با نام کودکانستان به حدود هشتاد
سال پیش می رسد ، که در سال ۱۳۰۳ مرحوم باغچه بان در
تبریز کودکانستان باغچه اطفال و در سال ۱۳۰۷ در شیراز
کودکستان دیگری دایر کرد .

آیین نامه کودکانستان ها در سال ۱۳۱۲ به تصویب شورایعالی
معارف رسید و سنین کودکان این دوره چهار تا هفت سال
اعلام شد . در سال ۱۳۴۴ ، در تشکیلات اداری وزارت فرهنگ
اداره مستقلی برای اداره امور کودکانستان ها پدید آمد .

در دوره کودکانها به عنوان اولین دوره نظام آموزشی مطرح شد که با نامهای مختلفی دایر شد : دوره آمادگی ، دوره آمادگی یکماهه و دو ماهه ، مهدهای کودک و دوره پیش دبستانی .

تاسیس این دوره در ایران با نام کودکانستان به حدود هشتاد
سال پیش می رسد ، که در سال ۱۳۰۳ مرحوم باغچه بان در
تبریز کودکانستان باغچه اطفال و در سال ۱۳۰۷ در شیراز
کودکستان دیگری دایر کرد .

آیین نامه کودکانها در سال ۱۳۱۲ به تصویب شورای عالی
معارف رسید و سنین کودکان این دوره چهار تا هفت سال
اعلام شد و در سال ۱۳۴۴ ، در تشکیلات اداری وزارت فرهنگ
، اداره مستقلی برای اداره امور کودکانها پدید آمد .

دوره کودکانها به عنوان اولین دوره نظام آموزشی مطرح
شد که با نامهای مختلفی دایر شد: دوره آمادگی، دوره آمادگی
یک ماهه و دو ماهه، مهدهای کودک و دوره پیش دبستانی.

انواع مهدهای کودک به قرار زیر است :

۱- مهدی های خصوصی

۲- مهدهای وابسته به موسسات دولتی

۳- مهدی های کودک کارگری

۴- مهدهای کودک متعلق به آموزش و پرورش

۵- مهدهای کودک مجتمع های حمایتی سازمان بهزیستی

دوره پیش دبستانی در طرح نظام آموزش و پرورش ایران

■ در سال 1368 بر اهمیت تاسیس و گسترش دوره پیش دبستانی تاکید شده و به عنوان اولین مرحله آموزش و پرورش عمومی اعلام شده است.

ویژگی های کودکان دوره پیش دبستانی (پنج تا شش سال)

الف) اعم ویژگی های بدنی

- ۱- کودک در فعالیتهای خود همه بدن را به کار می گیرد .
- ۲- هماهنگیهای چشم و دست بتدریج آغاز می شود .
- ۳- استخوانها نرم و انعطاف پذیرند .
- ۴- قلب کودک نسبت به سالهای قبل سریعتر رشد می کند

ب) اهم ویژگی های شناختی – عاطفی

- ۱- کنجکاو و جستجوگرند .
- ۲- به مرحله هوش عملی نزدیکترند .
- ۳- حرکات آنها به طور انفرادی انجام می گیرد .
- ۴- تا اندازه ای خود خواه خود مدارند .
- ۵- به حرکات نمایشی علاقه مندند .

۶- رغبت‌های ثابتی ندارند .

۷- به محبت نیازمندند .

۸- شوق به یادگیری منظم به تدریج پدید می آید .

۹- به برآز وجودن علاقه مندند و با همسالان به رقابت می پردازند.

اهداف آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی

شورای عالی آموزش و پرورش در آیین نامه کودکانها مصوب
۱۳۴۹ ، هدف اساسی این دوره را فراهم کردن محیط و فرصتهایی
برای پرورش قوای جسمانی ، عقلانی و عاطفی کودکان تعیین
کرده است .

1. کمک به رشد
2. پرورش قوای جسمی
3. پرورش استعدادها
4. آماده سازی
5. زمینه برای آموزش بهتر
6. کمک به خانواده های کم درآمد

این اهداف در سال ۱۳۶۷ پیشنهاد شد و در سال ۱۳۷۳ به تصویب رسید و در سه حیطه شناختی ، عاطفی و روانی و حرکتی به شرح ذیل اعلام شد :

الف) اهداف شناختی

۱- یاد و ادن مشاهده محیط پیرامون خود

۲- آموزش اطلاعات بهداشتی و ایمنی

ب) اهداف عاطفی

۱- تقویت علاقه آمدن به مدرسه

۲- علاقه مند کردن طفل به خواندن و شمردن و نقاشی کردن

۳- علاقه مند کردن طفل به گوش دادن و سخن گفتن

۴- یاد دادن کنترل عواطف و ابراز آنها به نحو مطلوب

ج) اهداف روانی - حرکتی

۱- پرورش تن و حفظ سلامت جسمی و روانی کودک

۲- ایجاد عادات بهداشتی و ایمنی

۳- پرورش دقت ، کنجکاوی و خلاقیت

۴- پرورش روح همکاری با دیگران

۵- ایجاد زمینه شکوفایی و رشد استعارهای هنری

اصول آموزش و پرورش دوره پیش دبستانی

اصل را یک قاعده عام ، مطالعه شده و مورد توافق علمای تعلیم و تربیت و راهنمای عمل تربیتی به سوی هدفها تعریف کرده اند .
که به چند مورد آن تاکید شده است .

پرورش بر آموزش مقدم است .

-به تغذیه سلامت تن و بهداشت - روانی کودک توجه شود .

-به تفاوت های فردی کودکان توجه شود .

-به پرورش حواس مختلف کودک توجه گردد .

-رشد همه جانبه کودک و تربیت شخصیت وی مورد توجه

مربیان باشد .

ویژگی های مربیان دوره پیش دبستانی

چونکه با کودک سر و کارت فتاد پس زبان کودکی باید گشاد

۱-مربیان این دوره باید از بهترین و زبده ترین معلمان علاقه مند به

کار باشند .

۲-باید روحیه ای شاد داشته باشند .

امام محمد غزالی:

■ در اطفال حس تقلید قوی است و چشم آنها به رفتار آموزگار و گوش آنها بر گفتار اوست. هر چه نیکو داند آنها نیز نیکو دانند و هر چه را ناپسند دارد آنان نیز ناپسند شمارند.

۳- پر تحمل و صبور باشند و حتی الامکان از بین بانوان انتخاب گردند

۴- دوره خاص مربی گری را ابتدا در سطح کاردانی و سپس کارشناسی

بگذارند .

۵- برای آنان مزایای کافی در نظر گرفته شود .

فصل سوم :

آموزش و پرورش دوره ابتدایی

اهداف :

- 1- آشنایی با تعاریف و اهمیت و ویژگیهای دانش آموزان دوره ابتدایی
- 2- آشنایی با اهداف و ویژگیهای معلمان دوره ابتدایی
- 3- یادگیری روشهای آموزش و پرورش دوره ابتدایی
- 4- آشنایی با برنامه درسی دوره ابتدایی

تعریف آموزش و پرورش دوره ابتدایی

در قانون اساسی معارف مصوب ۱۲۹۰ در اصل مربوط به ساختار آموزش و پرورش ایران ، مکاتب دهکده و مکاتب بلدی (شهری) قبل از دوره متوسطه و عالی به عنوان اولین دوره تحصیلات رسمی ، یعنی ابتدایی مطرح شده است . که نامهایی از قبیل « تعلیمات اجباری » آموزش همگانی « و در آموزش عمومی را دارد که مخصوص کودکان سنین شش تا ده سال هستند .

اهمیت آموزش و پرورش دوره ابتدایی :

مهمترین دوره تحصیلی در تمام نظامهای آموزش و پرورش جهان دوره ابتدایی است . زیرا شکل گیری شخصیت و رشد همه جانبه در این دوره بیشتر است .

■ هر کس حق دارد از آموزش و پرورش بهره مند گردد.

■ آموزش و پرورش لا اقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات ابتدایی و اساسی است باید رایگان باشد.

■ در قانون اساسی معارف قانون تعلیمات اجباری و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر عمومی بودن اجباری بودن و رایگان شدن این دوره تاکید شده است و فراهم کردن شرایط تحصیل در این دوره از وظایف دولت بر شمرده شده است.

- الزام گذراندن دوره ابتدایی
- سرمایه گذاری مناسب
- بهبود کیفی و کمی
- زمینه موفقیت دانش آموز
- کاهش افت تحصیلی

■ دوره ابتدایی امکان می دهد تا اغلب نا توانا
بیهایی یادگیری به شکل مشکلاتی در خواندن
نوشتن و حساب کردن ظاهر شود.

دوره ابتدایی در رشد مفاهیم و معنای اموری که کودک در زندگی و
زمره با آن سرکار دارد نقش مهمی بر عهده دارد . در دوره ابتدایی
امکان می دهد تا اغلب نا تواناییهای یادگیری با شکل مشکلاتی در
خواندن ، نوشتن و حساب کردن ظاهر شود .

ویژگی های دانش آموزان دوره ابتدایی :

دوره سوم کودکی از حدود شش تا یازده سالگی است . در این دوره شخصیت کودک سازمان یافته تر و پیچیده تر می شود و از نظر جسمی و تواناییهای ذهنی و اجتماعی تغییرات جمعی در او به وجود می آید .

اهم ویژگی های آنها از نظر بدنی و ذهنی و روانی است که مهمترین آنها از نظر بدنی :

۱- تکمیل هماهنگی چشم و دست .

۲- رشد ماهیچه های کوچک

۳- بیشتر شدن سرعت رشد دختران از پسران

۴- علائم بلوغ

و از نظر ذهنی و تحول روانی :

- ۱-انجام تقلید به طور آگاهانه
- ۲-خودمیانی بینی و خودمداری کودک
- ۳-داشتن احساس مالکیت
- ۴-نزدیک شدن او از تخیل به واقعیت
- ۵-جهت دار شدن کنجکاوی کودک
- ۶-داشتن آرامش و ثبات عاطفی
- ۷-رسیدن به مرحله نظر محسوس
- ۸-داشتن حافظه نیرومند

تاریخچه ظهور و تکوین دوره ابتدایی

با گسترش دامنه دانش ها و مهارت‌های بشر ، فرهنگ و تمدن ، افزایش جمعیت و تراکم نفوس در شهرها ، کم کم دخالت آگاهانه در جریان انتقال فرهنگ و تمدن به کودکان و نوجوانان ضروری شمرده شد و ضمن توجه به تربیت غیر عمدی نیز اجرا شد که شکل‌های متفاوتی دارد که در ایران مهمترین آنها عبارتند از : خانه ، مسجد ، مکتب ، مدرسه

خانه

- شروع تعلیم و تربیت از خانواده
- غیر امری بودن
- نقش اعضای بزرگسال
- آموزش حرفهای

مسجد

- اهمیت مسجد در صدر اسلام
- مسجد محل پرستش
- ترویج دین اسلام
- مرکز اجتماع مسلمانان
- تعلیم مبانی اسلام

مکتب

- آموزش الفبا و خواندن و نوشتن
- آموزش ابتدایی و همگانی آزاد
- شش تا هفت سال
- مبارزه با بی سوادى
- تقویت فرهنگى

مدرسه

مدارس علوم دینیہ

- نظارت و بودجه دولت
- ارتباط نزدیک عملکردی
- پایگاه مذاکره علمی و تدریس و بحث آزاد
- نخستین مدرسه ایران- امیر کبیر
- بیہقیہ و سعدیہ
- حوزه های علمیہ

مدارس ابتدایی به سبک جدید

- تاسیس وزارت علوم در 1272
- مشروطه
- تحصیل کرده های خارج
- سال 1297-1298 295 مدرسه
- دارالمعلمین و دارالمعلمات
- دانشسرای مقدماتی

ماده پنج قانون اساسی

■ هر کس مکلف است اطفال خود را از سن هفت سالگی به تحصیل معلومات ابتدائیه وادارد. اعم از اینکه در خانه باشد یا در مدرسه.

■ هم اکنون طول دوره ابتدایی کماکان پنج سال است و دربارہ مدت این دوره تفاوت دیدگاه بین مسئولان وجود دارد.

اهداف دوره ابتدایی

بر اساس طرح نظام آموزش و پرورش ایران در سال ۱۳۶۷ ، اهداف دوره ابتدایی در سه حیطه شناختی ، عاطفی و روانی - حرکتی از طرف کمیسیون پیش دبستانی و دبستانی به نمونه ای از هر کدام اشاره می کنیم .

اهداف پایه اول دوره ابتدایی

الف) اهداف شناختی

آموزش اطلاعات مقدماتی ، بهداشتی و ایمنی
و خواندن و نوشتن و استدلال کردن و آشنا
کردن با قوانین و هنجارهای اجتماعی

ب) اهداف عاطفی

■ تقویت انگیزه آمدن به مدرسه و علاقه کردن
کودک به خواندن و یادگیری و احترام گذاشتن
به بزرگسالان

ج) اهداف روانی - حرکتی

پرورش تن و روان و حفظ سلامت
جسمی و روانی و شکوفایی و رشد
استعداد هنری ، آموزش عملی نماز

۱- باید به علاقه کودک به یادگیری توجه کرد .

۲- باید به تقویت کنجکاوی در کودک پرداخت

۳- باید آموزش مفاهیم اساسی مورد توجه قرار گیرد .

۴- باید زمینه ای برای شکوفایی علایق و استعداد های کوچک فراهم ساخت.

۵- باید به پرورش استعداد و ذوق هنری کودک توجه نمود .

۶- باید کودک را به مقدمات زبان فارسی آشنا کرد .

۷- باید نکات بهداشتی و ایمنی را به کودک آموخت .

اهداف پایه های دوم تا پنجم دوره ابتدایی

اهداف شناختی

- آموزش رموز خلقت
- یاد دادن قرآن مجید
- واجبات دینی
- اطلاعات بهداشتی و ایمنی
- تقویت حس کنجکاوی

- آشنایی با زندگی پیامبران
- آشنایی با قوانین و هنجارهای اجتماعی
- آموزش هنری
- آموزش مطالبی که به درک موقعیت دانش آموزان از لحاظ زمان و مکان کمک کند.

اهداف عاطفی

- احترام به بزرگسالان
- علاقه مند کردن به نظم
- علاقه مند کردن به مطالعه
- علاقه مند کردن به تعاون

اهداف روانی - حرکتی

■ عادات بهداشتی و ایمنی

■ عادت به تعاون

■ آموزش عملی نماز

■ تقویت مهارتها

اصول آموزش و پرورش دوره ابتدایی

■ مصوبه 1373 کمیسیون دوره پیش دبستانی و دبستانی:

■ اصول آموزش و پرورش هفت تا ده ساله ها

1. علائق کودک
2. تقویت کنجکاوی
3. شناخت علمی محیط
4. آموزش مفاهیم اساسی
5. شکوفایی استعدادها

- پرورش ذوق هنری
- مقدمات زبان و ادبیات فارسی
- فضائل اخلاقی دبیران
- همکاری آموزشگاه و خانواده
- تحول جسمانی و روانی
- تربیت بدنی
- پرورش اجتماعی

ویژگیهای معلمان دوره ابتدایی

معلمان این دوره باید از ویژگیهای به شرح ذیل برخوردار باشند:

- ۱- از سلامت تن روان برخوردار باشند .
- ۲- کودکان و عالم کودکی را دوست داشته باشند .
- ۳- به رموز و حرفه معلمی آشنا باشند .

۴- با پیشرفت علوم و فنون هماهنگی داشته باشد .

۵- با مراحل رشد کودک هماهنگ باشد .

۶- با امکانات اجرایی قابل حصول ، هماهنگی داشته باشد .

۷- با روشهای آموزشی متناسب این دوره هماهنگ باشد .

۸- متناسب با نیازهای زندگی کودک و جامعه باشد .

- تناسب با نیازهای زندگی کودک
- شرایط محلی و مقتضیات منطقهای
- ارزشهای اجتماعی و فرهنگی
- ارتباط منطقی محتوای مواد درسی

ساعات درس هفتگی در کشورهای جهان

■ میانگین کل ساعات آموزش ابتدایی 24 / 8 ساعت در هفته

■ حداقل 20 ساعت در اروپای مرکزی

■ حداکثر میانگین 26 ساعت در کشورهای حاشیه
صحرای افریقا

برنامه درسی دوره ابتدایی

برنامه درسی مجموعه قواعد و ضوابطی است که به مجموعه عوامل

و عناصر مرتبط با یادگیری منطبق و سازمان می دهد .

که برنامه های درسی این دوره با توجه به اصول ذیل تهیه

اجرامی شود :

۱- با هدفهای آموزش و پرورش این دوره هماهنگ باشد .

۲- با مدت تحصیل تناسب داشته باشد .

۳- به قدر کافی انعطاف پذیر باشد .

۴- با پیشرفت علوم و فنون هماهنگی داشته باشد .

۵- با مراحل رشد کودک هماهنگ باشد .

۶- با امکانات اجرایی قابل حصول ، هماهنگی داشته باشد .

۷- با روشهای آموزشی متناسب این دوره هماهنگ باشد .

۸- متناسب با نیازهای زندگی کودک و جامعه باشد .

- ساعات سالانه درس دبستانها هشتصد جلسه درس است.
- طبق دستورالعمل وزارت آموزش و پرورش بر اساس مصوبه مجلس سال تحصیلی از اول مهر آغاز می گردد و تا پایان خرداد ادامه دارد.
- با توجه به تعطیلات رسمی دانش آموزان دوره ابتدایی در سال 32 جلسه درس رسمی دارند.

کتابهای درسی دوره ابتدایی

معمولا برای هر یک از موارد درسی دوره های مختلف تحصیلی ، کتاب های درسی نوشته می شود . تالیف ، چاپ و انتشار کتابهای درسی از وظایف وزارت آموزش و پرورش است و این امر در سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش و پرورش انجام می گیرد و برابر مقررات باید با تایید شورایعالی آموزش و پرورش منتشر شود .

روشهای آموزش و پرورش دوره ابتدایی

در فرآیند آموزش و پرورش ، روشها و فنون تدریس و تربیت

جایگاه مهمی دارد .

روش عبارت است راه انجام دادن هر کاری و روش تدریس عبارت است

از راه منظم ، باقاعده و منطقی برای ارائه و روش آموزش « مجموعه

تدابیر « منطقی است که معلم برای رسیدن به هدفهای تربیتی با توجه

به شرایط و امکانات اتخاذ می کند که روشهای مختلفی را
صاحب نظران مطرح کرده اند مانند روش سخنرانی ،
توضیحی ، پرسش و پاسخ مباحثه با حل مساله ، نمایشی ،
حفظ و تکرار ، نمایشنامه ، گردش علمی آزمایشی .

شیوه های تربیت اسلامی

معلمان با استفاده از شیوه های زیر می توانند در تربیت آنان موفق شوند :

روش الگویی روش محبت ، تکریم شخصیت ، موعظه وضعیت :
تشویق و تنبیه ، تزکیه ، توبه و محاسبه نفس .

- توجه به هدفها
- توجه به تفاوت‌های فردی
- انعطاف پذیری روشها
- مشارکت دانش آموز
- آموزش خودآموزی
- نقش معلم
- نقش والدین
- الگو پذیری دانش آموزان

فصل چهارم :

آموزش و پرورش دوره راهنمایی تحصیلی

اهداف :

1- آشنایی با تعاریف و اهمیت و ویژگیهای دانش آموزان

دوره راهنمایی تحصیلی

2- آشنایی با برنامه درسی و ویژگیهای معلمان دوره

راهنمایی تحصیلی

3- آشنایی با خدمات راهنمایی دوره راهنمایی تحصیلی

تعریف آموزش و پرورش دوره راهنمایی تحصیلی

دوره راهنمایی تحصیلی پس از دوره ابتدایی آغاز می شود و مرحله

دوم تعلیمات عمومی به شمار می رود . معمولاً گروه سنی یازده تا

سیزده ساله در این دوره تحصیل می کنند .

علت نامگذاری مرحله دوم تعلیمات عمومی به نام دوره راهنمایی تحصیلی

وارد شدن مفهوم راهنمایی در آموزش و پرورش و لزوم توجه به

تفاوت‌های فردی و فراهم کردن شرایط بهره برداری صحیح از استعدادهاست

که در همه سطوح تعلیمات رسمی باید مورد توجه قرار گیرد .

انتخاب رشته تحصیلی مناسب
از موارد مهمی است که باید
در این دوره به آن بیشتر
توجه شود.

ویژگی های دانش آموزان دوره راهنمایی

- سریعتر شدن آهنگ رشد
- گذر از مرحله تفکر انضمامی و ورود به مرحله تفکر انتزاعی
- بلوغ جنسی
- ویژگیهای اخلاقی و اعتقادی مثل:
- تشخیص طلبی
- جستجو درباره معنی حیات

ویژگی‌های عاطفی

- تمایل به محبت
- پویایی عواطف
- افتخار جویی
- پرخاشگری

ویژگیهای اجتماعی

- برخورد فعال با محیط
- کاهش وابستگی به خانواده
- تاثیر دوستان
- گروه گرایی
- استقلال جویی و تشخیص طلبی

توجه به نکات زیر الزامی است

- سریعتر شدن آهنگ رشد جسمی
- توجه به ورود نوجوان به مرحله تفکر انتزاعی
- توجه به بلوغ جنسی
- توجه به ویژگیهای اخلاقی و اعتقادی نوجوانان
- توجه به ویژگیهای اجتماعی
- توجه به ویژگیهای عاطفی

اهمیت دوره راهنمایی تحصیلی

اهم ویژگیهای نوجوانان از نظر بدنی ، شناختی ، اخلاقی ، اعتقادی ، عاطفی و اجتماعی از :

-سریعتر شدن آهنگ رشد جسمی و تغییر در تناسب و تعادل بدن

-گذر از مرحله تفکر انضمامی و ورود به مرحله تفکر انتزاعی

- بلوغ جنسی و ظهور علایم جسمی و روانی

تاریخچه ظهور و تکوین دوره راهنمایی

این دوره از سال ۱۳۵۰ با اهداف و برنامه معنی در سراسر کشور آغاز شد و اولین بار فارغ التحصیلان دوره پنجساله ابتدایی در سال اول دوره راهنمایی تحصیلی ثبت نام کرده و به تحصیلات خود ادامه دادند.

طبق آمار رسمی وزارت آموزش و پرورش ، تعداد دانش آموزان
سال اول راهنمایی در سال تحصیلی ۱۳۵۰-۱۳۵۱ ، حدود ۲۵۰ هزار
نفر بوده است و در سال ۷۷-۷۸ این تعداد نزدیک به ۵ میلیون و
۳۰۰ هزار نفر در این دوره رسیده است .

اهداف دوره راهنمایی تحصیلی

در برنامه تحصیلی دوره سه ساله راهنمایی تحصیلی مصوب ۱۳۴۶

اهداف این دوره ، به شرح ذیل تعیین شده است :

■ 1- پرورش فضایل اخلاقی و معنوی دانش آموزان

■ 2- کمک به ایجاد نظم و تربیت و پرورش عادت و تفکر علمی دوره پنج ساله ابتدایی

3- افزایش تجارب و معلومات عمومی دانش آموزان برای بهزیستن در اجتماع

۴- تشخیص استعدادها و رغبت های فردی دانش آموزان در رشته های نظری ، فنی و حرفه ای و راهنمایی آنان برای انتخاب رشته تحصیلی اهداف آموزش و پرورش دوره راهنمایی تحصیلی در دو حیطه شناختی و عاطفی در شورای تغییر نظام آموزش و پرورش در سال ۱۳۴۷ تعیین شده است .

اصول آموزش و پرورش دوره راهنمایی تحصیلی

اصول و خط مشی این دوره در آبان ۱۳۷۴ به شرح ذیل تصویب شده است :

۱- کمک به خودشناسی دانش آموزان و درک تفاوتها و آگاهی از تحولات جهانی و روانی

۲- شناخت مشکلات و روشهای رو به رو شدن و حل آنها که مستلزم ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره است .

۳- کمک به دانش آموزان برای متکی به خویشتن اداره زندگی خود

۴- کمک به دانش آموزان برای پرورش و پذیرش اجتماعی

۵- کمک به دانش آموزان برای پرورش و پذیرش اجتماعی

۶- هدایت تحصیلی و پرورش استعدادهای عمومی و اختصاصی

۷- آشنایی با مشاغل و حرف جامعه

۸- آموختن تحقیق و توجه به علاقه نوجوانان

فصل دوم ماده ده

- لایحه نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران
- هدایت دانش آموز از مرحله کودکی به نوجوانی
- شناخت توانایی ها
- شکوفایی استعدادها
- رشد شخصیت
- خودشناسی
- باورهای دینی
- ...

اصول و خط مشیها

- کمک به خودشناسی
- کمک در حل مشکلات
- تقویت اتکا به خویشتن
- مقدمات شناخت علمیر محیط
- پرورش اجتماعی
- هدایت تحصیلی
- پرورش استعدادها

- بهره گیری صحیح از اوقات فراغت
- هماهنگی بین خانه و مدرسه
- همکاری بین مدارس و سازمانها
- همگانی بودن تحصیل در این دوره
- توجه به علاقه نوجوانان به یادگیری

ویژگیهای معلمان دوره راهنمایی تحصیلی

هر آن کس که آموخت حرفی به من سز دگر کند بنده خویشتن

۱- معلمان این دوره باید و اجر صلاحیتهای عمومی و اختصاصی

می باشند از جمله متقی باشند و الگوی مناسبی برای متعلمان قرار

گیرند و در فرآیند یاد دهی و یادگیری و تغییر رفتار دانش آموزان

موثر باشند .

۲- باید از سلامت جسمانی و ثبات عاطفی و تعادل روانی برخوردار باشند

که به قول سعدی : معلم گاه سختگیری باید بکند ، گاه ارفاق و هیچگاه

اعتدال را از دست ندهد .

۳- علاقه مند به کار با نوجوانان و تربیت آنان باشند و در کاهش مشکلات

آنها توانا باشد .

۴- با روشهای راهنمایی و فنون مشاوره آشنا باشد و ویژگیهای دانش آموزان را بشناسد .

۵- به موضوع مورد تدریس مسلط باشد و از اهداف و برنامه های این دوره مطلع باشد .

۶- علاقه مند به خودسنجی باشند و ظاهری آراسته داشته باشند.

افلاطون

- ای گروه معلمین و صایا و سفارشهای مرا درک کنید.
- روش شما با شاگردان روشی مستقیم و معتدل باشد
- افراط و تفریط را بکار نبرید و به خدایی که ادب و آیین و دانش را آفریده شما را سوگند میدهم که از حدود خود تجاوز نکنید.

نظر سعدی

■ معلم گاه باید سختگیری کند گاه ارفاق و هیچگاه اعتدال را
از دست ندهد.

چو رگ زن که جراح و مرهم نه است
نه سستی که نازل کند قدر خویش

درشتی و نرمی بهم در به است
درشتی نگیرد خردمند پیش

معلمی موفق است که به دانش آموزان ارزش
دهد و آنان را در شناخت و کاهش
مشکلات خود بویژه مشکلات تحصیلی
یاری دهد.

عوامل موفقیت معلم

- آشنایی با فنون و روشهای راهنمایی مشاوره و پرورش استعدادها
- آشنایی با ویژگیهای دانش آموزان
- تسلط بر موضوع مورد تدریس
- اطلاع از اهداف و برنامه های دوره راهنمایی تحصیلی
- آشنایی با فنون صحیح سنجش
- ظاهر آراسته و اداره مناسب کلاس

راههای تربیت و تامین دبیران

■ مراکز تربیت معلم

■ تدریس مواردی چون:

■ دروس رشته مربوطه

■ دروس عمومی

■ علوم تربیتی

■ مشاوره

■ روانشناسی تربیتی

■ روشهای تدریس

برنامه درسی دوره راهنمایی تحصیلی

به تناسب هدفهای دوره راهنمایی ، برنامه این دوره نسبت به برنامه های گذشته تنوع و انعطاف پذیری بیشتری را نشان می دهد “ زیرا :

۱- برنامه هر ماده درسی به قسمتهای متعادل نظری و عملی تقسیم شده

است تا قوای مختلف دانش آموزان به نحو متناسب و متعادلی پرورش یابد.

۲-محتویات برنامه درسی با توجه به رشد بدنی و عقلی دانش آموزان
تنظیم گردیده است .

۳-مواد درسی که ارتباط نزدیک با هم دارند در یکدیگر ادغام شده است
مانند فیزیک ، شیمی و علوم طبیعی

۴-دامنه فعالیت و تجارب دانش آموزان توسعه یافته است مانند درس
حرفه و فن

۵-فعالیت‌های هنری از قبیل نقاشی ، مجموعه سازی و موسیقی مبذول
گردیده است .

شناخت حرفه و فن

- اصول مورد تاکید:
- همراهی آموزش و عمل
- استفاده از کارگاه و مزرعه و ابزار و وسایل سمعی و بصری
- 4 ساعت در هفته
- خدمات صنعت و کشاورزی

کتابهای درسی دوره راهنمایی تحصیلی

کتابهای درسی این دوره بر اساس برنامه مصوب تالیف و منتشر شده است و از نظر تعداد و حجم کتاب در هر پایه تحصیلی با سال پنجم ابتدایی تفاوت زیادی دارد که هر درس با توجه به ضوابط و قانون آموزش و پرورش ساعت خصوص به خود را دارند .

■ میزان ساعات در سن هفتگی همواره از 30 ساعت در هفته تا 36 ساعت در هفته در پایه های مختلف دوره راهنمایی در نوسان بوده است .

■ این امر در دوره اول متوسطه از 28 تا 35 ساعت تعیین شده است .

- بالا ترین درصد ساعات درسی هفتگی به درس زبان و ادبیات فارسی سپس به ریاضی اختصاص یافته است.
- از ساعات حرفه و فن کاسته شده است.
- برنامه ریزی درسی همواره متمرکز طراحی شده است.
- در مواد درسی و محتوا تفاوت چشمگیری بین دختران و پسران دیده نمی شود.

روشهای آموزش و پرورش دوره راهنمایی تحصیلی

در قلمرو آموزش و پرورش ، روش عملی نقش خاصی دارد و نشانه
مجموع کارهایی است که از آنها استفاده می کنیم تا پیشرفت امر تدریس
و تربیت جهتی مطلوب باید که توجه به موارد ذیل به یادگیری و پیشرفت
تحصیلی دانش آموز کمک می کند :

۱- روش آموزش پرورش باید انعطاف پذیر باشد .

۲- بر استفاده از شیوه فعال تاکید شود (شیوه فعال عنوانی است که

بر شیوه های متعددی از روش تدریس آموزش اطلاق می شود) .

۳- باید انگیزه و رغبت دانش آموزان تقویت شود .

۴- باید همراهی علم و عمل را تسهیل کند .

۵- باید موجب افزایش علاقه آنها به یادگیری شود .

۶- باید تعامل ذهنی و عملی معلم و دانش آموز انجام گیرد .

۷- برای یادگیری موثر و تغییر رفتار دانش آموزان ، از

روشهای مناسب تشویق و تنبیه استفاده شود .

خدمات راهنمایی در دوره راهنمایی تحصیلی

راهنمایی ، کمک منطقی است به فرد در اینکه :

-استعداد های خود را بشناسد .

-رفتار و حالات خویش را منظم متعادل کند .

-در انتخاب دروس یا رشته تحصیلی بتواند تصمیم بگیرد .

- برای رقابت آزاد و پسندیده تربیت شود .

- قادر به حل مشکلات و مسائل خود در امور مختلف زندگی شود .

- بین خصوصیات خود و زندگی تحصیلی ، شغلی و اجتماعی

حداکثر توافق ممکن را برقرار کند .

- مفهوم و تعریف راهنمایی حاکی از آن است که استفاده از این خدمت در همه دوره های تحصیلی ضرورت دارد.
- زیرا ویژگی های نوجوانان در این دوره وضعیت تحصیلی و رفتاری آنان و اهدافی که بر دوره راهنمایی تحصیلی مترتب است این ضرورت را تاکید میکند.

■ استفاده از مشاوران در مدارس راهنمایی
در سال 1359 متوقف گردید که در اسناد
ومدارک آموزش و پرورش دلایل این امر
دیده نمی شود.

فصل پنجم :

آموزش و پرورش دوره متوسطه

اهداف :

1- آشنایی با تعاریف و اهمیت و ویژگی های دانش آموزان

دوره متوسطه

2- آشنایی با طرح جدید آموزش دوره متوسطه

3- آشنایی با ساختار دوره های متوسطه ، پیش دانشگاهی و کاردانی پیوسته و برنامه درسی هر یک از دوره ها

تعریف آموزش و پرورش دوره متوسطه

دوره متوسطه دوره انتقال آموزش پایه (عمومی) و غیر تخصصی به

دوره آموزش عالی و تخصصی است و همچنین دوره انتقال میان کودکی

و جوانی که از سه جهت دوره انتقالی می باشد .

۱- انتقال از آموزش عمومی ، همگانی و غیر تخصصی به آموزش

دانشگاهی و تخصصی

۲- انتقال از محیط آموزشی به محیط کار و زندگی

۳- انتقال از دوره میان کودکی و جوانی و بلوغ

■ در قانون اساسی معارف مصوب 1290 مدارس متوسطه به عنوان مدارس عالی که بعد از دوره ابتدایی و قبل از مدارس عالی تشکیل می شود مطرح شده است. این دوره با سنین چهارده تا هفده و هجده سالگی مقارن است.

■ در دوره متوسطه برنامه های درسی متنوع در شاخه ها و رشته های تحصیلی تقسیم شده و در نتیجه فرصتهای مناسب برای انتخاب درس و رشته تحصیلی براساس استعداد علاقه معلومات پایه و نیازهای آینده بهتر فراهم میشود.

جمع بندی

■ دوره متوسطه دوره‌های است که در آن دانش آموزان گروه سنی چهارده تا هفده ساله تحصیل می‌کنند و به دلیل تنوع برنامه‌ها و تعدد رشته‌های تحصیلی فرصت انتخاب دارند.

اهمیت آموزش و پرورش دوره متوسطه :

در دوره متوسطه قسمت اعظم استعدادهای اختصاصی نوجوانان و جوانان بروز می کند قدرت یادگیری آنان به حد اعلای می رسد و به مرحله اندک ارزشهای اجتماعی اقتصادی و معنوی می رسند از این رو هر نوع نارسایی و خلل در این دوره مستقیماً به عملکرد و کیفیت هر دو حلقه آموزشی (عمومی و عالی) تاثیر بسزایی خواهد داشت .

ویژگی های دانش آموزان دوره متوسطه :

به عنوان نمونه می توان موارد ذیل را نام برد :

۱- بروز استعداد های اختصاصی

۲- رشد سریع جسمانی و رشد کامل هوش و رسیدن قدرت یادگیری

به حد اعلاء خود

۳- دست یافتن به قواعد اجتماعی و گرایش به امور سیاسی و ارزشگذاری

به امور فرهنگی و هنری و علمی

۴- رسیدن به بلوغ شرعی و جنسی و درک وجود تفاوت بین

پسران و دختران

۵- ورود به مرحله تفکر انتزاعی

- 6- تفکر درباره مسایل جدی زندگی
- 7- اتمام وابستگی شدید به والدین
- 8- دستیابی به قواعد اجتماعی پایدار
- 9- گرایش به امور سیاسی
- 10- ارزشگذاری به امور فرهنگی هنری و علمی
- 11- احساس توانایی تاثیر گذاری
- 12- بلوغ جنسی و شرعی

■ 13- تفاوت بین پسران و دختران

■ 14- تفکر انتزاعی

■ 15- قضاوت و سنجش مجدد

■ 16- گسترش آرزوها

■ 17- تشدید رفاقتها

■ 18- گرایش‌ات اخلاقی و مذهبی

■ 19- سازگاری با محیط

■ 20- تمایل به آراستگی

تاریخچه ظهور و تکوین آموزش و پرورش دوره تحصیلی

تاسیس دارالفنون را در سال ۱۲۲۸ باید سرآغاز مدرسه متوسطه به

سبک جدید در ایران دانست . در سال ۱۳۱۳ محل تحصیل دوره متوسطه

را دبیرستان و مدرس این دوره را دبیر نهادند .

در سال ۱۳۵۳-۱۳۵۴ ساختار آموزشی متوسطه عبارت بود از :

-شاخه عمومی یا نظری : شامل رشته های اقتصاد - اجتماعی - فرهنگ

و ادب ، علوم تجربی و ریاضی و فیزیک

-شاخه جامع : شامل رشته های متنوعی به عنوان آموزش عمومی ، فنی

بازگانی و ....

شاخه فنی و حرفه ای شامل : سه بخش صنعت ، خدمات ، کشاورزی

■ مدت تحصیل در هر یک از این شاخه ها چهار سال بود.

■ دانش آموزان دوره متوسطه معمولاً سال اول متوسطه را در شاخه های تحصیلی ذکر شده می گذرانند و پس از سال اول متوسطه در یکی از رشته های تحصیلی به مدت سه سال تحصیل می کردند.

طرح جدید آموزش دوره متوسطه :

در سال ۱۳۶۹ وزارت آموزش و پرورش طرحی به نام « طرح انتقال به آموزش متوسطه » را تهیه و برای بررسی و تصویب به شورای انقلاب فرهنگی پیشنهاد کرد .

گزیده ای از مزایای طرح جدید :

۱- نیمسال و واحدی کردن دوره متوسطه و پیش دانشگاهی

- 2-تشکیل شاخه کار و دانش
- 3- کوتاه شدن دوره آموزش عمومی
- 4-پیش بینی دوره پیش دانشگاهی
- 5-ارزش دادن به آموخته های خارج از مدرسه
- 6- آسانتر شدن تغییر رشته تحصیلی
- 7-توجه به استعدادها و علائق

دلایل اولویت

- دوره انتقال از آموزش عمومی به دانشگاهی
- سرعت در افزایش تقاضا برای آموزش متوسطه
- موارد متعدد نارسایی های آموزش متوسطه

نارسایی های آموزش متوسطه

- افزایش داوطلبان عقب مانده از تحصیلات دانشگاهی
- جو نادرست حاکم بر جامعه
- عدم ارزشگذاری بر آموزشهای خارج از مدرسه
- عدم انعطاف پذیری
- نا مناسب بودن بافت و محتوای درسی
- اتلاف منابع مشکلاتی در آموزش فنی و حرفه ای

■ هدف‌های تربیتی دوره متوسطه عبارت است از کسب عاداتها و مهارت‌های لازم برای مطالعه و کار آشنایی با روش‌های موثر فکر کردن و بیان کردن رعایت اصول بهداشت و سازگاری شخصی و اجتماعی دارا شدن نظر مساعد و قدر شناسی در فرصت‌های مختلف و تدوین یک فلسفه جامع از زندگی

اهداف هر یک از شاخه ها

■ 1-هدف شاخه متوسطه نظری

اعتلای سطح فرهنگ و دانش عمومی و شناخت بهتر استعداد و علاقه دانش آموزان و ایجاد زمینه مناسب برای هدایت آنان به سمت اشتغال مفید و احراز آمادگی نسبی برای ادامه تحصیلات عالی تر دانشگاهی.

۲-هدف شاخه متوسطه فنی و حرفه ای :

هدایت دانش آموزان به سمت اشتغال مفید و احراز آمادگی برای ادامه

تحصیلات عالی تر کاربردی - علمی

۳-هدف شاخه کارودانش (مهارتهای آموزشی) :

تربیت نیروی انسانی سطوح نیمه ماهر و ماهر ، استاد کار و سرپرست

مورد نیاز بخشهای صنعت ، کشاورزی و خدمات

۴-هدف دوره پیش دانشگاهی :

ایجاد آمادگی نسبت در دانش آموزان برای ورود به تحصیلات عالی تر

۵-هدف دوره کردانی (پیوسته) :

تربیت نیروی انسانی رده های میانی (تکنسین ، سرپرست و مربی)

برای بخشهای مختلف اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگ کشور است .

ساختار دوره های متوسطه . پیش دانشگاهی و کاردانی پیوسته :

شاخه متوسطه نظری :

این شاخه بزرگترین جز ساختار آموزشی دوره متوسطه است و چهار رشته ریاضی - فیزیک - ادبیات و علوم انسانی ، علوم تجربی و علوم معارف اسلامی را در بر می گیرد .

شاخه متوسطه فنی و حرفه ای :

این شاخه شامل سه زمینه صنعت ، خدمات و کشاورزی است .

شاخه کار و دانش :

این شاخه دارای سه زمینه صنعت ، کشاورزی و دامپروی و خدمات است

دوره پیش دانشگاهی :

رشته های تحصیلی این دوره عبارتند از : علوم ریاضی ، علوم تجربی

علوم انسانی و هنر

■ منظور از گرایش تحصیلی آخرین تقسیم
بندی ساختار دوره متوسطه است و
کوچکترین جزء از رشته های تحصیلی
می باشد.

■ **دوره کاردانی پیوسته** : دانش آموزان که شاخه فنی و حرفه ای را انتخاب می کنند می توانند طبق ضوابط دوره پنجساله کاردانی پیوسته (سه سال متوسطه و دو سال کاردانی) را بگذرانند .

ویژگی های دبیران دوره متوسطه

- توانایی در شناخت توانایی های خود

- هر چه می گوید ، خود عمل کند .

- در شناخت تواناهائی های دانش آموزان مهارت داشته باشند .

■ -مبتکر و خلاق باشد و موافق نیازهای دانش آموزان در سر بدهد .

■ -باروشهای اداره کلاس آشنایی داشته و از نظر مدیریت کلاس و کلاسداری مهارت لازم داشته باشند .

ژان پیازه

■ زیباترین طرح اصلاح و بازسازی آموزش و پرورش در صورتی که معلم به تعداد کافی و با کیفیت مطلوب در اختیار نباشد با شکست روبرو خواهد شد.

ویژگیهای یک معلم خوب موفق و ماهر

- اهمیت دادن به خود سنجی
- عمل به آنچه میگوید
- دوست داشتن متقابل او و دانش آموزان
- شناخت همه دانش آموزان
- تن صدای مناسب
- ابتکار و خلاقیت
- تناسب در صحبت کردن

- تدریس موافق با نیاز دانش آموزان
- استفاده از استعداد خود
- توجه به رشد همه جانبه دانش‌آموزان
- نگاشتن تجربیات
- داشتن دفتر یادداشت
- آشنایی با روش اداره کلاس
- ارائه مطالب به نحوی صمیمانه

- تصحیح تکالیف دانش آموزان
- مشارکت فعال در گروه‌های آموزشی
- بهره‌گیری از نمودارها و تصاویر
- رعایت ادب
- آموزش روش صحیح مطالعه
- پرهیز از عصبانیت
- پرهیز از روش‌های نادرست تنبیه
- استفاده از روش‌های مناسب تشویق و تنبیه

- استفاده از یاری و راهنمایی دیگران
- ارتباط با خانواده دانش آموزان
- طرح سوالات جذاب
- به فعالیت واداشتن دانش آموزان
- توجه به دوره کردن دروس
- عدم اسلرت در کتابهای درسی
- پرهیز از تبعیض
- پرهیز از تاخیر

- توجه به اعمال کلاسی دانش آموزان
- علاقه به کار
- تنوع در روشها
- اعتقاد به الگو بودن شخصیت معلم
- استفاده از مواد و وسایل آموزشی و کمک آموزشی
- ایجاد رقابت سالم
- برقراری انضباط آزادانه
- اجرای فعالیت های گروهی کلاسی

تربیت و تامین دبیران این دوره

- دانشگاه‌های تربیت معلم
- دانشکده‌های روانشناسی و علوم تربیتی
- دانشگاه آزاد اسلامی
- مراکز عالی ضمن خدمت فرهنگیان
- دوره آموزش قبل از خدمت

برنامه های درسی دوره متوسطه :

در طرح جدید دوره متوسطه ، برنامه های درس این دوره و دوره پیش دانشگاهی به صورت دورس عمومی ، مشترک ، اختصاصی ، اختیاری و پودمانهای مهارت و توجه به آموخته های خارج از مدرسه ارائه شده است .

برنامه درسی دوره پیش دانشگاهی :

پس از اتمام دوره متوسطه دوره ای به نام دوره پیش دانشگاهی
پیش بینی شده است .

—اهداف دوره پیش دانشگاهی :

۱-تعمیق آموزشی دوس تخصصی دبیرستان

۲- فراهم آوردن زمینه های مناسب و آمادگی لازم جهت ادامه تحصیل

در دوره های آموزش عالی

۳- هدایت دانش آموزان به دوره های آموزش عالی مطابق با استعداد

و علاقه آنها

۴- فراهم آوردن زمینه مناسب برای شکوفایی خلاقیت و افزایش معرفت

علمی و فرهنگی دانش آموزان

■ 5- به منظور فراهم کردن امکانات هدایت تحصیلی بهتر سعی شده است دروس سال اول بجز یک یا دو عنوان برای تمام رشته ها مشترک در نظر گرفته شود تا دانش آموزان گرایش خود را با توجه به علائقشان انتخاب کنند.

■ 6- در تقسیم واحد های درسی بین سه سال و تنظیم جدول ساعات هفتگی سعی بر این بوده است که علاوه بر رعایت همه موارد فوق ساعات هفتگی دروس از 36 ساعت تجاوز نکند تا برنامه ریزی اجرایی مدارس دچار مشکل نشود.

برنامه های درسی

■ در طرح جدید دوره متوسطه برنامه های درسی این دوره و دوره پیش دانشگاهی به صورت عمومی مشترک اختصاصی و اختیاری و پودمانهای مهارت و توجه به آموخته های خارج از مدرسه ارائه شده است.

تعريف

دروس عمومی

■ دروسی است که آموختن آنها برای ارتقای سطح علمی اجتماعی اقتصادی فرهنگی سیاسی هر فارغ التحصیل دوره متوسطه ضرورت دارد و در تمام شاخه های آموزش دوره متوسطه مشترک است.

دروس مشترک

■ گروهی از دروس است که برای همه رشته ها و گرایشهای مختلف آن شاخه آموختن آن الزامی است.

دروس اختصاصی

■ دروسی است که دانش آموز با گذراندن آنها پایه علمی یا عملی مناسب برای ورود به بازار کار و اشتغال یا ادامه تحصیل در سطح سطوح عالی تر در یک رشته خاص کسب می کند.

دروس اختیاری

■ تعدادی از دروس اختصاصی یا دروس مشترک داخل و خارج از برنامه درسی گرایش یا رشته مربوطه است که دانش آموز آنها را بر حسب علاقه و استعداد خود انتخاب می کند.

پودمانهای مهارت

■ دروسی است که از طریق آنها مهارتهای حرفه ای مورد نیاز برای اشتغال به کار مفید به صورت نظری و عملی آموزش داده می شود.

آموخته های خارج از مدرسه

■ مجموعه آموخته های نظری و عملی است که هر فرد بدون الزام به حضور به کلاسهای متعارف میتواند مورد آزمون قرار گرفته و ارزش تحصیلی آنها بر اساس آن تعیین شود.

فعالیت‌های پرورشی

- فعالیت‌هایی است که به منظور تعمیق باورهای دینی و رشد اخلاقی و تقویت مهارت‌های زندگی فردی و اجتماعی و با توجه به استعداد و علائق دانش‌آموزان مطابق با آیین‌نامه‌ها و ضوابط مربوط در کلیه رشته‌ها به طور نظری و عملی ارائه می‌شود.

آموزش در دوره متوسطه مبتنی بر نظام سالی واحدی است
که دارای ویژگیهای ذیل است:

- آموزش پیوسته هر درس
- ارزشیابی به صورت پایه ای در سال اول
- ارزشیابی مستقل در سالهای اول و دوم
- طول دوره آموزش سه سال
- تعداد واحدهای مورد نیاز برای اخذ دیپلم متوسطه حداقل 96 واحد است.

■ دروس مشترک چهار رشته ریاضی فیزیک ادبیات و علوم انسانی علوم تجربی و علوم و معارف اسلامی حدود 52 واحد است که این دروس بیشتر در سالهای اول و دوم ارائه میشود. دروس اختصاصی در هر رشته حدود 44 واحد است که بیشتر در سال سوم ارائه میشود.

■ در کلیه رشته های مهارتی شاخه متوسطه کار و دانش 49 واحد به دروس عمومی الزامی و انتخابی و 47 واحد به دروس مهارتی تخصصی پایه متناسب با نیاز رشته های مهارتی اختصاص دارد که دانش آموز با گذراندن آنها و کسب گواهینامه یا گواهینامه های مهارت مربوطه موفق به اخذ دیپلم کار و دانش در رشته مهارتی مربوطه خواهد شد.

برنامه دوره پیش دانشگاهی :

تعداد واحد های دوره پیش دانشگاهی ۲۴ واحد است .

در طرح جدید نظام آموزش متوسطه مصوب ۱۳۶۹ پس از اتمام دوره متوسطه دوره های به نام دوره پیش دانشگاهی پیش بینی شده است.

اهداف دوره

- تعمیق آموزش دروس تخصصی
- ایجاد زمینه برای ادامه تحصیل
- هدایت دانش آموزان
- شکوفایی خلاقیت دانش آموزان

اصول حاکم بر برنامه های درسی :

۱- قابلیت انعطاف

۲- ارائه آموزش های جبرانی

۳- ارائه دروس اختصاصی دوره دبیرستان با عمق بیشتر

۴- ارائه دروس اجباری و اختیاری به منظور شکوفایی خلاقیت و تقویت

علمی و فرهنگی

رشته های پیش دانشگاهی

- علوم ریاضی
- علوم تجربی
- علوم انسانی
- هنر
- علوم و معارف اسلامی

برنامه دوره پیش دانشگاهی

- الف. تعداد واحدها 24
- ب. تقسیم بندی واحدهای درسی
  - دروس عمومی 8 واحد
  - دروس تخصصی 16 واحد
  - دروس اختیاری
- ج. دروس عمومی عبارتند از
  - معارف اسلامی 2 واحد
  - زبان فارسی دو واحد
  - زبان خارجه 4 واحد

راهنمایی و مشاوره در دوره متوسطه :

دانش آموزان این دوره دارای مشکلات تحصیلی اختلال در یادگیری ،
ترک تحصیل ، مردودی ، عقب ماندگی ذهنی ، تنبلی و عدم انجام تکالیف
درسی می باشند که موید ضرورت استفاده از خدمات راهنمایی و مشاوره
را در این دوره می باشد .

کمیسیون راهنمایی و مشاوره از طرف شورای تغییر نظام آموزش و
پرورش به وجود آمد .

فصل ششم :

نقش نهادهای اجتماعی – فرهنگی در آموزش و
پرورش مدارس

اهداف :

- 1- آشنایی با ساختار انجمن اولیاء و مربیان مدرسه
- 2- آشنایی با کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- 3- آشنایی با کانونهای فرهنگی – تربیتی

انجمن اولیاء و مربیان مدرسه

تعریف انجمن و انجمن اولیاء و مربیان مدرسه

انجمن یکی از گروه‌های سازمان یافته‌ای است که به منظور تحقق هدف‌های معینی می‌شود که عضویت در آن دواطلبانه انجام می‌گیرد و روابط افراد با هم رسمی است.

یکی از انجمن های مهم آموزش و پرورش ، انجام اولیاء و مربیان
مدرسه است که تشکیل از هیئت منتخبی است از اولیای دانش آموزان
و مربیان همان مدرسه که با تفاهم و صمیمیت در زمینه تحقق اهداف
انجمن و طبق آیین نامه آن فعالیت و همکاری می کند .

اهمیت و ضرورت تشکیل انجمن اولیا و مربیان مدرسه

از آنجا که خانواده اولین کانون موثر در رشد و تکوین شخصیت آدمی و مدرسه مهمترین سازمان رسمی موثر در تربیت جسمانی ، عضلانی ، عاطفی ، اخلاقی ، و اجتماعی کودکان ، نوجوانان و جوانان است .

برقراری هماهنگی در اهداف ، محتوا و روشهای تربیتی این دو نهاد
ضرورت دارد . یکی از راهنمای مناسب برای تحقق این امر ، ارتباط
خانه و مدرسه است .

تاریخچه ظهور و تکوین انجمن اولیا و مربیان

شورای عالی فرهنگ در سال ۱۳۲۶، با تصویب آیین نامه ای تشکیل انجمن خانه و مدرسه را در هر واحد آموزشی مورد تاکید قرار دارد و وظایفی برای آن تعیین کرد.

در آیین نامه اجرایی مدارس مصوب ۱۳۷۷ شورایعالی آموزش و پرورش یکی از ارکان هر واحد آموزشی را انجمن اولیاء و مربیان ذکر کرده و هدف کلی و وظایف این انجمنها مشخص شده است .

■ مسئولیت انجمن مرکزی به قائم مقام وزیر
آموزش و پرورش است که مدیر عامل
انجمن است .

اهداف انجمن اولیا و مربیان مرکزی

آگاه کردن پدر و مادران و مربیان به معارف اسلامی

-ایجاد ، تقویت و تحکیم رابطه صمیمی بین اولیاء و مربیان

-جذب امکانات مردمی برای مشارکت همه جانبه

اهداف انجمن اولیا و مربیان مدارس

۱- تفکر، تلاش، یاری و همکاری در جهت بهبود هر چه بهتر آموزش و پرورش

۲- ایجاد و تحکیم پیوندهای لازم بین اولیای دانش آموزان و مربیان مدرسه

۳- بهره مندی از امکانات اولیای دانش آموزان و مشارکت در امور بهداشتی،

آموزشی و پرورشی مدرسه

۴- تجهیز مدارس به کارگاه و آزمایشات و کتابخانه و نمازخانه و توسعه

ساختمان مدرسه با همیاری اولیای دانش آموزان

برنامه و فعالیتهای

برای تحقق اهداف انجمن و کمک به آموزش و پرورش دانش آموزان
مدارس ، محور فعالیتهای انجمن عبارتند از :

۱- آموزش خانواده ها

۲- تاسیس و گسترش مراکز مشاوره خانواده

۳- انتشار نشریه پیوند و کتابهای مناسب برای مطالعه خانواده ها

راههای توسعه کیفی و کمی انجمن اولیا و مربیان

در فرآیند آموزش و پرورش دانش آموزان دو نهاد خانه و مدرسه

نقشی سازنده دارند ، پیشنهاد می شود که :

■ -مدیران مدرسه به توانمندیهای پدران و مادران معتقد باشند .

■ -اولیای مدرسه باید از انجام کار گروهی به وسیله دانش آموزان در مدرسه حمایت کنند .

پدران و مادران لازم است در دوره های آموزشی مدرسه شرکت کنند

والدین باید ارتباط خود را با اولیای مدرسه افزایش دهند .

باید مشارکت دو جانبه بین پدران و مادران و اولیای مدارس برقرار باشد

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

سابقه تاسیس کانون به سال ۱۳۴۴ می رسد که هدف کلی آن ایجاد امکانات لازم جهت رشد و پرورش فکری و ذوقی کودکان و نوجوانان و کمک به شکوفایی استعدادهای ایشان بر اساس ارزشها و نظام تعلیم و تربیت اسلامی است .

خدمات و فعالیتهای کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

کانون بر اساس اهداف ، وظایف و مبتنی بر تشکیلات یاد شده ،
مراکز مختلفی به شرح ذیل را تاسیس کرده است .

۱-مرکز تولید سرگرمیهای سازنده

۲-کانون زبان ایران

۳- مرکز آفرینشهای ادبی و مرکزی آفرینشهای هنری

۴- مرکز نجوم کانون

۵- کتابخانه ها و انتشارات کانون

۶- سایر مراکز

کانون فرهنگی - تربیتی

محور فعالیت های کانون فرهنگی - تربیتی عبارت است از :

-برگزاری مسابقات فرهنگی و هنری

-تهیه ، تولید و نمایش فیلمهای مناسب دانش آموزان

-تاسیس و گسترش کتابخانه های کانون

-تشکیل گروه های مختلف هنری ، ادبی و دانش آموزان

-تشکیل کلاسهای گفت و شنود در مسائل اجتماعی و تحصیلی

-تشکیل کلاسهای تقویتی

-آموزش زبانهای انگلیسی عربی و غیره

■ برنامه ریزی ، سازماندهی و هدایت و نظارت
بر فعالیتهای کانونهای فرهنگی تربیتی در
وزارت آموزش و پرورش بر عهده اداره کل
امور فرهنگی و هنری است .

فصل هفتم :

گروه و پویایی گروهی در کلاس و مدرسه

اهداف :

- 1- آشنایی با مفهوم و تعریف گروه و ویژگیهای آن
- 2- یادگیری مفهوم پویایی گروه
- 3- توانایی تشخیص و تعریف انواع گروه در مدارس
- 4- آشنایی با اهداف و وظایف شورای دانش آموزان در مدارس

تعریف گروه و ویژگی های آن

گروه از نظر لغوی به معنی ، جماعت انجمن ، جمعیت و جمعی از مردم است .

ماروین شاول می گوید : گروه ترکیب دو نفر یا بیشتر از افراد است که با هم تعامل دارند و بر هم تاثیر می گذارند و از هم تاثیر می پذیرند .

ویژگی های گروه

برای گروه ویژگیهای متعددی ذکر شده است : مثلا کارت رایت :

زندر به چند ویژگی اشاره می کند از جمله :

-تعامل فراوانی دارند .

-خود را به عنوان عضو معرفی می کنند .

-از طرف دیگران نیز به عنوان عضو معرفی می شوند .

-در هنجارهایی که منافع مشترکی دارند سهم هستند .

-متمایل به اقدام به عمل با روش و احدی نسبت به محیط هستند .

-گروه برای آنان عاملی پاداش دهنده است .

انواع گروه

گروه‌های اولیه و ثانویه ، کوچک و بزرگ ، رسمی و غیر رسمی
گروه‌های اولیه ، گروه‌هایی هستند که روابط صمیمی و نزدیک و
رویاروی بین اعضا وجود دارد مانند خانواده

■ گروه های ثانویه ، گروههایی هستند که بر اساس قراردادهای و ضرورت های اجتماعی تشکیل می شوند و معمولاً رسمی و اداری هستند

■ گروه های کوچک ، گروههایی هستند که تعداد اعضای آن کمتر از دوازده نفر است .

گروههای بزرگ

■ تعریف

■ مثالها

■ گروه‌های رسمی ، گروه‌های هستند که طبق قواعد خاص نقش‌ها و وظایف اعضا را تعیین می‌کنند و معمولاً اساسنامه دارند .

■ گروه‌های غیر رسمی ، گروه‌های هستند که بدون اساسنامه و به دلیل تماس‌های مکرر و استفاده از تجارب مشترک به وجود می‌آیند.

پویایی گروه و فواید کار گروهی در مدرسه

کلمه پویا در برابر ایستا قرار دارد و به معنی حرکت ، تلاش و فعالیت در یک گروه است .

■ پویایی گروه امری است که همه اوقات و پیوسته در تمام گروهها رخ می دهد و گروه به طور مداوم در حال حرکت ، انجام دادن و در حامل تعامل است که در امر آموزش و پرورش بر پویایی گروهی تاکید می شود

فواید کار گروهی در مدرسه

- ۱- با کار گروهی رقابت ایجاد می شود .
- ۲- تعداد بیشتری از دانش آموزان شرکت دارند .
- ۳- تمام اعضای گروه فعالیت دارند .
- ۴- مهارت‌های شنیداری و گفتاری دانش آموزان توسعه می یابد
- ۵- کاهش مشکلات کتاب درسی
- ۶- فرصت مناسبی برای برند خلاقیت‌های آنان

گروه کلاسی

کلاس ، یک سازمان از گروههای اجتماعی و نیز یک گروه روانشناختی است و از یکی از پر اهمیت ترین گروهها در زندگی دانش آموزان است که می توان آن را یک گروه کار دانست زیرا به دنبال تحقق هدف ، یادگیری مطالب تازه در کلاس مهمترین فعالیت است .

انواع گروه در مدارس

گروهها به لحاظ هدفی که دارند متفاوتند مانند گروههای همسن ، همکلاس و هم محله در مدارس راهنمایی و متوسطه گروهها متعدد از جمله :

-گروههای ورزشی

-گروه های رزمی و نظامی

-گروه های علمی و ورزشی

-گروه های هنری

-گروه های سیاسی - اعتقادی و مذهبی

-گروه های اجتماعی - هلال احمر

اهداف و وظایف شورای دانش آموزان در مدارس

در آیین نامه مصوب سال ۱۳۷۷ هدف از شورای دانش آموزان چنین آمده

است :

■ به منظور مشارکت دانش آموزان در امر مربوط به مسائل آموزشی و انضباطی و ایجاد ارتباط صحیح و مستقیم بین دانش آموزان و اولیای مدرسه ، شورای دانش آموزان تشکیل می شود .

وظایف عمده این شورا عبارت است از :

- بررسی درباره چگونگی مشارکت دانش آموزان بخشی از وظایف آموزشی و پرورشی

- همکاری در اجرای مناسبت‌های ملی و مذهبی در مدارس

■ -اداره نشریه دیواری و اداره امور کتابخانه

■ -همکاری در برگزاری نماز جماعت و اداره نمازخانه

■ -تشکیل و اداره تعاونی دانش آموزان در مدارس

■ -همکاری در امور انتظامی و بهداشتی مدارس

منابع

- اهمیت و ضرورت گسترش مراکز پیش از دبستان
- احمد آقا زاده
- روانشناسی جوانان و نوجوانان
- سید احمد احمدی
- اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در تعلیم و تربیت
- یوسف اردبیلی

- نگاهی دوباره به تربیت اسلامی
- خسرو باقری
- روانشناسی و دانش آموزش و پرورش
- پیازه ژان

- اسلام و تعلیم و تربیت
- سید محمد باقر حجتی
- راهنمایی و مشاوره تحصیلی
- سید مهدی حسینی

■ سیر تحول برنامه های درسی دوره های ابتدایی
و راهنمایی تحصیلی

■ جمله حسینی روح الامینی

■ ویژگیهای مطلوب کتاب درسی

■ مرتضی خلخالی

■ آموزش و پرورش ابتدایی راهنمایی و متوسطه

■ عذرا دبیری اصفهانی

■ دنیای نوجوان

■ محمد رضا شریفی

■ رسالت تربیتی و علمی مراکز آموزشی

■ علی شریعت مداری

■ مبانی روان شناختی تربیت

■ علی اکبر شعاری نژاد

■ مهارت‌های آموزشی و پرورشی

■ حسن شعبانی

■ راهنمایی و مشاوره کودک

■ عبدالله شفیع آبادی

■ تعلیم و تربیت و مراحل آن

■ غلامحسین شکوهی

■ تعلیم و تربیت اسلامی

■ محسن شکوهی یکتا

■ سازمان وقوانين آموزش و پرورش ايران

■ احمد صافى

■ تاريخ و فرهنگ ايران

■ عيسى صديق

■ کلیات فنون و روشهای تدریس

■ امان الله صفوی

■ مقدمات مدیریت آموزشی

■ علی علاقه بند

■ فرهنگ و آموزش و پرورش فرهنگی

■ علی محمد کاردان

■ آموزش دوره متوسطه

■ کلارک لئونارد- جوزف کالاهال

- روانشناسی تربیتی
- علیرضا مرادی-رضا کرمی نوری
- گزارش ارزشیابی از نظام جدید متوسطه
- علیرضا کیامنش

■ آموزش و پرورش تطبیقی

■ کوی لوتان

■ آموزش و پرورش تطبیقی

■ محمد مشایخی

■ مسائل آموزش و پرورش

■ محمد طاهر معیری

■ بررسی نگرش والدین مربیان و دانشجویان در

مورد آموزش و پرورش پیش از دبستان

■ فرخنده مفیدی

- برنامه ریزی درسی: راهنمای عمل
- حسن ملکی
- رفتار و روابط در سازمان و مدیریت
- سید محمد میر کمالی

■ آموزش و پرورش: سه مقطع ابتدایی راهنمایی و متوسطه

■ محمد تقی ندیمی-محمدحسین بروح

■ هشت سال تلاش

■ عبدالحسین نفیسی

■ نگاهی به فلسفه آموزش و پرورش

■ میر عبدالحسین نقیب زاده

پایان

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com